Gődény Jonatán

A SÁRKÁNYKIRÁLY

Sokat tanakodtam, vajon mennyire ismeri és hogyan viszonyul a laikus olvasó Uesiba Moriheihez (1883–1969), Japán vagy talán az egész világ egyik legnagyobb harcosához, aki nemes egyszerűséggel a „Sárkánykirály" inkarnációjának nevezte magát? Vajon látta-e kamerák előtt tartott néhány bemutatóját, s ha igen, azóta el tud-e tölteni napot úgy, hogy nem játssza le ezeket a videókat újra és újra? Hogyan magyarázza meg magának azokat a szinte természetfelettinek ható jelenségeket, amelyekben a mester minimális mozdulatokat és érintéseket téve úgy vágja földhöz ellenfeleit, mintha nem is ő, hanem egy hirtelen támadt szélvihar cselekedne helyette? És ami leginkább érdekel, képes-e még az ilyen ember, az Uesiba körül örvénylő és tomboló erő tagadhatatlan jeleit tapasztalván, továbbra sem hinni a csodákban, a szentségben, Istenben?

A másik tábor hozzáállásán is elmélkedtem. Azokén, akik valamelyest ismerik, tisztelik és szeretik őt. Követők és rajongók, akik buzgón tanulják a technikákat, s akik közül az elszántabbak még a japán nyelv és a sintó valamilyen fokú ismeretére is szert tesznek, hogy a maguk képességei szerint a legalaposabban belemerülhessenek az aikido művészetébe. Többször felmerült bennem a kérdés: Uesibát magát tisztelik-e, vagy inkább egy róla önkényesen alkotott, az idők során egyre jobban megfakult és eltorzult képet? *„Amikor hátranézek, nem látom, hogy bárki is követne"* – mondta a mester. És valóban ez az érzése az embernek, amikor az aikido kapcsán a „békének", a „harmónia megvalósításának" és „a világ jobbításának" szükségességét ecsetelik neki, csupa olyan elvet, amelyek, ha elemei is e harci útnak, nem igazán világítják meg a nagymester jellemének és céljának voltaképpeni természetét.

Jómagam nem vagyok az aikido vagy más harci út gyakorlója, mégis, amikor Uesibára gondolok, a hideg futkos rajtam, és hegyeket megmozgató tettvágy ébred bennem. S folyton ott motoszkál a fejemben a gondolat, hogy van egy oldala, egy arca, amit csodálói közül csak nagyon kevesek képesek meglátni, és amit érdemes lenne végre alaposabban megvilágítani. Lenyűgöző, milyen finomsággal és könnyedséggel irányítja az övénél jóval nagyobb tömegű testeket, de mit ér a csodálatunk, ha nem értjük meg, miből táplálkozik mindaz a hatalom, szabadság és anyagtalanság, ami oly nyíltan sugárzik róla? Nem kérdés, hogy Uesiba életének minden pontját a végső realitás iránti hűsége határozta meg, és hogy ez volt a kulcsa, s nem más, annak az általa járt útnak, ami a legnagyobbak közé emelte őt. És az sem kérdés, hogy ha ezt szem elől tévesztjük, a lényeget veszítjük el vele kapcsolatban.

Gyermekkorától fogva elszántan tanulmányozta és gyakorolta a buddhizmust és a sintót, társadalmi síkon a monarchia megkérdőjelezhetetlen igenlője volt, a csatatéren és a dódzsóban a győzelem mindenek-felettiségét vallotta, s még egy titokzatos mongóliai küldetésben is részt

vett, amelynek vélhetően köze volt ahhoz a mozgalomhoz, amelynek magasztos célja az ázsiai birodalmak és tradíciók egyesítése (Pánázsia) volt. Egy ízig-vérig tradicionális emberről beszélünk, aki döntően mindenben az istenit kereste, látta és képviselte.[1]

Uesiba aikidóját a tradicionális ideák értő jelenléte tette elevenné és felülmúlhatatlanná. A küzdőtéren olyan volt, mint egy végtelenbe nyúló, kimozdíthatatlan tengely, amely köré úgy rendeződnek támadói, akár centrumuk köré a bolygók. Vagy mint egy felboríthatatlan bárka a viharos tenger közepén, amit magasra csapó és határozott, számára mégis veszélytelen hullámok nyaldosnak. Lénye lényege a világ örök középpontja volt, bármerre is lépett, és ezt harci demonstrációival oly egyértelműen az őt szemlélők tudomására hozta, hogy egy tudatos ember ténylegesen elmerengett azon, hogy hiedelmével ellentétben talán mégsem olyan tehetetlen és hangsúlytalan az a parányinak tekintett létező, akit önmagának vél. Uesiba a tatamin inkább táncolt és táncoltatott, mint verekedett, kézmozdulatai pedig egy emelkedett rítust végrehajtó mágusra emlékeztettek, vagy egy karmesterre, aki úgy vezényli az eseményeket, hogy ő maga ténylegesen nem is vesz részt bennük. Az aikidót átható gömbszerűség, a körkörös mozdulatok, a pörgő és guruló alakok pedig bizonyos buddhista irányzatok legfőbb fogalmát, az „ürességet" *(súnjatá)* illusztrálják, azt a végső, megnyilvánulatlan, formátlan, ugyanakkor mindent átható princípiumot, amely a lét és minden cselekvés abszolút eredője.[2] A harc ima volt számára, az istentisztelet egy módja, a szentséggel való kapcsolatfelvétel egy formája, mely egész életének egyik legmeghatározóbb pontja volt.

„A szeretet azért fontos, hogy az ellenfelemre úgy tekintsek, mintha ő is én lennék. Azzal, hogy önmagamként tekintek rá, nem gyullad harag iránta bennem. Ha nincs harag, nem vágom le magam az egységről és nem fordulok vele szembe. Ha nem vágom le magam az egységről, nem kell hiányt tapasztalnom. Ha nincs hiányérzet, nincs, ami »kívülről«, tőlem független entitásként fenyegetne. Ha nem fenyeget semmi, nem képzelhető el vereség sem. (…) csak akkor érdemes részt venni az összecsapásban, ha ezt a felismerést nemhogy nem veszélyeztetjük, hanem megvalósítjuk, fenntartjuk és megerősítjük."

Noha élete során néhány meggondolatlan kihívóját megsebesítette (sohasem veszített), fiatal korában, kiemelkedő érdemeket felmutató katonatisztként részt vett az oroszok elleni háborúban, a második világháború idején pedig segédkezett a japán seregek kiképzésében, alapvetően a nem-ártás elvét követte. Ez elsősorban nem azért volt így, mert annyira „aggódott" mások életéért, hanem mert a szellemi hatalom olyan birtokosa volt, amely egyszerűen nem szorult erőfitogtatásra. A harc jelentőségét pedig, a béke hangsúlyozása ellenére, sohasem vonta kétségbe, bár tagadhatatlan, hogy teljesen másképp tekintett rá, mint az megszokott. Uesiba egy ősi és majdnem elfeledett szemléletmódot ébresztett fel a harcművészetben, amely nem is-

[1] Egy részletes, ugyanakkor további pontosításokat igénylő életrajz található a következő műben: Kozsuharov Ognjan: *Aikido. A harmónia és az életerő útja*. Budapest, 2002, Főnix, 9–50. o.

[2] Uesiba egy helyütt így fogalmaz: *„az aikido esszenciája a zéró"*. John Stevens (szerk.): *Az Aikido esszenciája*. Budapest, 2007, Szenzár, 27. o. Ha itt nincs is lehetőség az értelmét bővebben kifejteni, érdekes lehet a megjegyzés, hogy a nulla jele pontosan az imént említett kör.

meri a „másik" fogalmát. Éppen ez az új – ám némelyek vélekedésével szemben semmiképp sem modern – szempont tette egyedivé „irányzatát", és nem a technika, ami mindössze következik ebből.[3] Abban a felfogásmódban, amelyben nincs jelen a végletes kettősség, ahol az egész világ szerves egységet képez a középpontban elhelyezkedő harcos határtalan tudatával, a vérre menő harc játékká alakul, a másik legyőzésének célja pedig átváltozik alacsonyabbrendű önmagunk*kal* és egy teljesebb önmagunk*ért* való spirituális küzdelemmé. Egy ilyen szemlélet szerint nincs külső ellenfél, éppen ebből kifolyólag nincs semmi, ami tőlünk független, elérhetetlen, hozzáférhetetlen, uralhatatlan és legyőzhetetlen lenne.[4]

„Az aikidóban a harc nem az ellenfél ellen zajlik, hanem a kettősség-tudat ellen. Ama illúzió ellen, hogy létezik két valóság, két tudat, két én, két cél, két akarat. (…) Az aikido olyan út, amely mindezt a harcművészet gyakorlásán keresztül kívánja megvalósítani."

Az itt csak röviden vázolt alapelvek megértését nagyon megnehezítik a pontatlan fordítások, a félreértéseken alapuló vagy nem kellően kifejtett interpretációk[5] és az a tény, hogy Uesiba elsősorban nem a nyugati közönség számára fogalmazta meg tanításait. Ismeretes, hogy Keleten bizonyos fogalmak sokkal gazdagabbak, élőbbek, szellemibbek, mint Nyugaton. Ezért egy nyugati számára csak külön magyarázattal ragadható meg a konkrét üzenet. Ilyen például ama tanítás elengedhetetlen ismerete, hogy a lét és a tudat azonos, hogy minden, ami van és lehet, tudati természetű, és hogy ez a tudat, ami egyedüli és egyetlen, a szintén egyedüli és egyetlen alanyhoz tartozik. Ha ismerjük ezt a tradicionális igazságot,[6] világosabbá válik számunkra, mit ért Uesiba *„szeretet"*, *„a természettel való egygyé válás"*, *„a világ egyetlen családdá való összekovácsolása"* alatt, amik egy mai nyugati fül számára homályos és szentimentális kliséknek tűnnek. A szeretet azért fontos, hogy az ellenfelemre úgy tekintsek, mintha ő is én lennék. Azzal, hogy önmagamként tekintek rá, nem gyullad harag iránta bennem. Ha nincs harag, nem vágom le magam az egységről és nem fordulok vele szembe. Ha nem vágom le magam az egységről, nem kell hiányt tapasztalnom. Ha nincs hiányérzet, nincs, ami „kívülről", tőlem független entitásként fenyegetne. Ha nem fenyeget semmi, nem képzelhető el vereség sem. A szeretet jegyében harcolni tehát azt jelenti, hogy felismerjük, hogy minden „tudat", hogy minden „önmagam", valamint azt, hogy csak akkor érdemes részt venni

[3] *„O-szenszei mindig azt hangsúlyozta, hogy az aikido-edzések célja sohasem technikai, hanem spirituális jellegű."* Ahol nem jelzem külön, az idézetek innen valóak: Kárpáti Gábor Csaba (szerk.): *Az Út kézikönyve. Uesiba Morihei tanításai a harci út követőinek*. 2. kiad. Budapest, 2007, Szenzár. Valamint: Susan Perry (szerk.): *Emlékek a Nagymesterről. Tanítványok visszaemlékezései Uesiba Moriheiről, az Aikido alapítójáról*. Budapest, 2003, Szenzár. (Az egységes megjelenés kedvéért az aikido kifejezést – a könyvcímeket leszámítva – minden esetben kisbetűvel és rövid o-val írtuk.)

[4] Mindebből az is következik, hogy az aikido nem annyira „a másik erejének saját maga felé való visszafordítását" jelenti, mint inkább a „másik" erejének *saját erőként* való felismerését: *„lépj be mélyen a támadásba, semlegesítsd úgy, hogy az erőt saját hatósugaradba vezeted"*.

[5] Noha nem haszontalan elolvasni, az alábbi könyv is sok helyen azt a benyomást kelti, mintha maga a szerző sem mindig értené, amit interpretál. Műve ily módon, jóllehet ezzel az igénnyel lép fel, nem sokban járul hozzá a szóban forgó zavar eloszlatásához. William Gleason: *Az Aikido spirituális gyökerei*. Budapest, 2012, Szenzár.

[6] Vö. *„Az alany megelőzi az embert, és megelőzi a világot. Az alany a tudat centruma. A »tudat centruma« azt jelenti, hogy a tudat ura. A »tudat ura« pedig azt jelenti: a Lét Ura."* László András: A lét és a tudat a metafizikai tradíció megvilágításában. *Őshagyomány* (Budapest) 1. évf. 2. sz. (1991. május) 2–13. o.

az összecsapásban, ha ezt a felismerést nemhogy nem veszélyeztetjük, hanem megvalósítjuk, fenntartjuk és megerősítjük.[7]

Az aikidóban a harc nem az ellenfél ellen zajlik, hanem a kettősség-tudat ellen. Ama illúzió ellen, hogy létezik két valóság, két tudat, két én, két cél, két akarat. Végső soron minden egy, és ennek a mindennek „én vagyok" a centruma. Az aikido olyan út, amely mindezt a harcművészet gyakorlásán keresztül kívánja megvalósítani. Ennek fényében a fentebbi utalásom egy másik értelmet is nyer. Amikor Uesiba azt mondja, hogy *„az igazi győzelem a magunk fölött aratott győzelem"*, akkor itt nemcsak arra lehet gondolni, hogy az ellenfél helyett saját magunkra, benső folyamatainkra, képességeink képzésére irányítjuk a figyelmünket, hanem szó szerint arra, hogy az igazi győzelem csak akkor lehetséges, ha a „másikkal" mint „önmagunkkal" harcolunk, ha egy másik testruhába öltözött „önmagam" felett győzök, ha úgy aratok diadalt, hogy az ellenfelemet nem mint „másikat", hanem mint saját magamat fegyverzem le. Itt nem a másik felülmúlása jelenti a kihívást, hanem az, hogy képes vagyok-e a másikat „megtartani", magamhoz tartozónak tekinteni a leghevesebb erők forgatagában is. Csak ez a szemléletmód teszi felfoghatóvá, hogyan lehet egyszerre békéről és harcról, a sárkány rettenetes hatalmáról és a szeretet lágyságáról egy dologra vonatkoztatva beszélni: békét élek át, *mert* mindenben magamat látom vissza, és harcolok azért, *hogy* mindent „önmagamként" tapasztalhassak.

Az aikido kifejezésben szereplő *ai* szó – ami „egységet", „egyesülést", másfelől „szeretetet" jelent – csak akkor hámozható ki elvontságából, ha nem a „világegyetemmel való összhang" ködös gondolatát értem alatta, hanem „önmagam" sokkal kiterjesztettebb és felfokozottabb voltával való azonosulást, mely individuális korlátaimon éppúgy túlmutat, mint földi-emberi létezésemen.[8] A *ki* pedig az a szellemi erő, amely az önátélésbeli intenzitás függvényében ébred fel. Ily módon az aikido a lét és a tudat, a világ és „önmagam" egységének megvalósításából fakadó erő útja *(dó)*. Az itt vázoltak, ha nem is érthetőek könnyen, talán közelebb visznek bizonyos kifejezések lényegéhez, melyeket ha meghagyunk zavarosságukban, elveszítjük tájékozódási pontjainkat az aikido megértése tekintetében.[9]

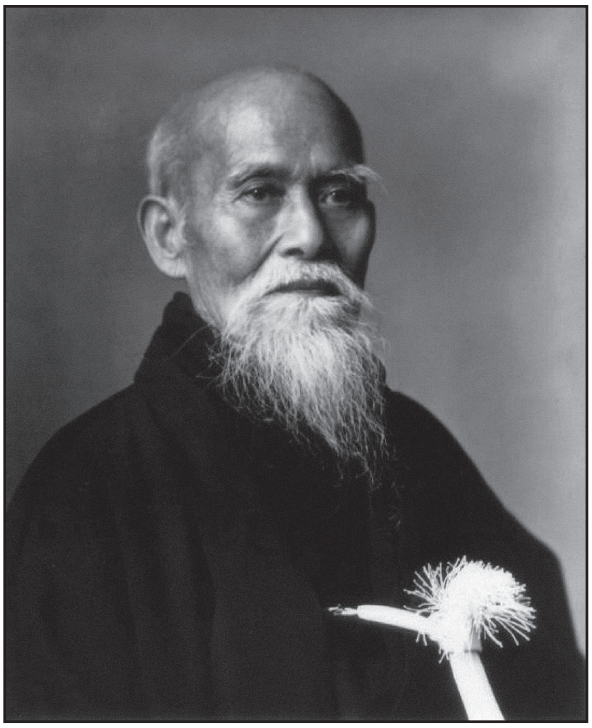
Uesiba mindemellett a vallások transzcendens egységét képviselte. Úgy gondolta, hogy a világ összes vallása ugyanabból a forrásból ered, és – más-más módon – ugyanoda vezet vissza.

[7] Hasonlóan értelmezhetőek a következő kifejezések is: *„képzeld el magad, amint egy hatalmas körré tágulsz"*; *„érezd a világegyetemet, amint összegyűlik benned"*; *„burkold be az ellenfeledet szeretettel"*; *„töröld el a határt közted és a mások között"*; *„válj eggyé az ellenfeleddel"*; *„az aikido szellemisége arról szól, hogy egy harmonikus érzésekből álló meleg kört, egy gömböt alkossunk az emberek köré"*; *„az aikido az ég, a föld és az emberiség összekötésének ünnepe"*; *„ha szíved elég nagy ahhoz, hogy ellenfeleidet mind magába fogadja, képes leszel azonnal átlátni rajtuk, és elkerülni támadásaikat"*.

[8] Uesiba számára az aikido az abszolútum megvalósítását jelentette: *„saját magadat tedd élő buddhává"*; *„válj eggyé az istenséggel"*; *„az istenség benned van"*; *„a harcos az istenség élő oltára"*; *„tedd üressé személyiséged, és hagyd, hogy az isteni szólaljon meg benned"*; *„durva érzékeiddel nem láthatod és nem is érintheted meg az Istenséget, mivel az benned, és nem valahol máshol van"*; *„az aikido mindaz, ami vagyok"*; amikor pedig megkérdezték, hogyan képes meglátni Istent, *„önmagára mutatott"*.

[9] Ennek kiküszöbölése végett jegyzem meg, hogy szerintem Bíró Levente – egyébként remek – cikkének egyik jegyzetében elhamarkodottan ítél, amikor azt mondja, hogy *„az aikidónak valóban sok pozitívuma van, de ugyanakkor sok negatívuma is"*, vagy amikor azt írja, hogy *„az aikidóban sok egyéb fogalom (…) már az alapítónál elég zavaros"*. Bíró Levente: Harci utak: régen és ma. *Axis Polaris* (Budapest) 10. sz. (2013) 78. o.

Mindegyiknek látta a mélységét és értékét, és a legnagyobb tisztelettel tekintett rájuk.[10] Ezen az álláspontón volt az az omotó nevű, újkeletű sámánisztikus vallási irányzat is, amellyel szoros kapcsolatban állt egy időben, és amely nagymértékben hatott rá. Nehéz tiszta képet kialakítani erről az elbeszélések alapján extravagánsnak tűnő szerveződésről, amely a kormánnyal többször összetűzésbe keveredett, és amelyet egyesek „szélsőjobboldalinak" tituláltak (ez szerzőtől és kontextustól függően jelenthet pozitívat és negatívat is), és amelynek vezetőjét, Oniszaburó Degucsit többek feltűnéskényszeres különcnek gondolták (mások viszont csodatévő szentnek). Mindazonáltal Uesiba életét és tanításait tekintve kétséges, hogy csatlakozott volna egy olyan szinten problémás csoportosuláshoz, mint amilyennek az omotót némelyek lefestik. Bárhogy is legyen, a „nagy eredet" gondolata (ez az, amit a név maga jelent) mindenképpen figyelemreméltó, és a vallások közötti párbeszéd szempontjából – mely vonatkozásban az omotónak példaértékű lépései voltak – épp annyira fontos, mint amennyire szükséges az ember átfogó szellemi tájékozódásához. Uesibára ily módon egy olyan formafeletti álláspont képviselőjeként tekinthetünk, amely – mint ahogyan azt többek közt René Guénon a „primordiális tradíció" ideája kapcsán kifejti – ott rejlik minden nagy tradíció

Uesiba Morihei (1883–1969)

hátterében is. Bámulatos összhangban van ez harcművészetével, melyet a technikák végtelen tárházának tekintett, ami azt jelenti, hogy gyakorlatilag nincsenek benne formai megkötések.[11]

Habár sokszor megemlítik, hogy Uesiba a második világháború után a megszokottnál is rosszabb véleménnyel volt az erőszakról és a háborúról, nem volt „világbéke aktivista", „internacionalista",[12] „fejlődéspárti" vagy „demok-

[10] *„Az emberek elfelejtették, hogy minden egyetlen forrásból áramlott ki"; „az aikidóban, melyet gyakorlok, a világ mind a nyolcmillió istene számára van hely, és én mindegyikkel együttműködöm"; „minden mester – helytől és korszaktól függetlenül – meghallotta a hívó szót, és harmóniát teremtett ég és föld között"; „sok ösvény vezet a Fudzsi-hegy csúcsára, de a csúcs ugyanaz"; „az aikido olyan vallás, ami valójában nem is vallás: minden vallást kiegészít és tökéletessé tesz".*

[11] Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy noha az aikido bizonyos tekintetben nem tételez ellenséget (jóllehet kozmológiája az ellentétes erők működését jól ismeri), nem igaz az a meghatározás, hogy olyan irányzat lenne, ami sohasem támad, csak „önvédelmet" gyakorol. Az aikido valójában éppen annyira áll a védekezés felett, mint amennyire a támadás felett, és amely egyúttal az „örök győzelem" pozíciója.

[12] Ezt állítja többek közt John Stevens, amikor a hasonlóságokat mutatja be Awa Kenzo és az aikido alapítója között. Stevens a távol-keleti harcművészet ismertetése terén elért érdemei ellenére néhol létszemléleti inkoherencia jeleit mutatja. Vö. John Stevens: Zen íj, zen nyíl. In Baranyi Tibor Imre (szerk.): *A tradicionális íjászatról*. Debrecen, 2009, Kvintesszencia, 139. o.

rata", mint ahogyan azt sokan feltételezhetik. Való igaz, hogy társadalmi síkon is ugyanazt az egységet támogatta, mint a dódzsóban, de ezt szellemi keretek között gondolta el, ami tökéletes ellentéte a modern politikai berendezkedéseknek és céloknak, melyek nem az egységről, hanem nemzetek, kultúrák összemosásáról és a hagyományok lerombolásáról szólnak.[13] Ezt Uesiba életének egy elhanyagolt és nem kellően részletezett, noha roppant érdekes epizódja is alátámasztja. Ez nem annyira a harcművészettel, mint inkább a politikával, sőt, egy politikát is felülmúló törekvéssel kapcsolatos. Akkori tanítója, a fentebb említett Oniszaburó révén kapcsolatba került a Fekete Sárkány Társasággal, amely kettejük 1924-es, ködbe burkolózó mongóliai küldetését intézte. Különös, hogy alig néhány évvel korábban (1921) egy vele majdnem egy idős, hasonlóan különleges képességekkel bíró és a buddhizmussal ugyancsak szoros viszonyt ápoló hadvezér bukkant fel Mongóliában, akit néhányan az imént említett társasággal valószínűleg kapcsolatban álló Zöld Sárkány Rendhez kapcsoltak. Ungern-Sternbergről van szó, Mongólia felszabadítójáról, a kommunisták réméről, akit Uesibához hasonlóan szintén egy túlvilági lény, egy hadisten megtestesülésének tartottak. Uesiba vélhetően ugyanabban a folyamatban vett részt, amelynek az „utolsó antikommunista" is tevékeny részese volt, és amely egy tradicionális alapon szerveződő ázsiai, illetve eurázsiai birodalom létrehozásáról, valamint e birodalom spirituális centrumairól és elitjének összeszervezéséről szólt.[14] Ha feltételezéseink helytállóak, az azt jelenti, hogy Uesiba nemcsak a küzdőtéren, de társadalmi vonatkozásban is olyan magasztos és a többi életterülettel teljes összhangban lévő feladatot vállalt magára, amely végérvényesen megerősít bennünket példaértékű életét illetően.

„Uesiba élete ezért nemcsak az aikido gyakorlói számára példa, hanem mindazoknak, akik a metafizikával, az élet lényegével, a szellemi értelemben vett önmegvalósítással foglalkoznak. Például azon politikusokban, akikben még pislákol a jobboldali érzület, felébresztheti a spirituális érzékenységet, valamint erőt és tartást adhat nekik; a vallásos embereket létszemléleti éleslátással és férfias határozottsággal ajándékozhatja meg; a harcművészeket, katonákat és sportolókat pedig adekvát politikai elköteleződésre, tradicionális életvitelre és a materializmus felszámolására sarkallhatja."

Uesiba élete ezért nemcsak az aikido gyakorlói számára példa, hanem mindazoknak, akik a metafizikával, az élet lényegével, a szellemi értelemben vett önmegvalósítással foglalkoznak. Például azon politikusokban, akikben még pislákol a jobboldali érzület, felébresztheti a spirituális érzé-

[13] Éppen ezért nem szabad semmiféle multikulturális törekvésre gondolnunk, amikor az egyik visszaemlékezőnél például ezt olvassuk: *„olyan helyet kerestek, amely szellemi központként szolgálhatna »az öt faj és bőrszín népeinek világszervezete« részére"*. Ugyanígy *„az aikido igazi demokrácia"* kijelentést sem vehetjük szó szerint. Mindenki tudja, hogy a dódzsóban nincs demokrácia, nem lehet például a mestert „megválasztani", ahogyan az is nyilvánvaló, hogy automatikus fejlődés sincs. Azt pedig, hogy Uesiba a szó modern, alászállító és megrontó értelmében nem volt „toleráns", hűen igazolja, hogy sohasem hagyta legyőzni magát. Az „ellent nem állás" miszteriózus gyakorlata sohasem jelentett egyet a hamis eszmék és ártó szándékok előtti behódolással.

[14] Vö. Rády Sándor Zsolt – Szmorad Csaba (szerk.): *Az antikommunista. Válogatott tanulmányok*. Budapest, 2002, Nemzetek Európája.

kenységet, valamint erőt és tartást adhat nekik; a vallásos embereket létszemléleti éleslátással és férfias határozottsággal ajándékozhatja meg; a harcművészeket, katonákat és sportolókat pedig adekvát politikai elköteleződésre, tradicionális életvitelre és a materializmus felszámolására sarkallhatja.

Uesiba apró termetű ember volt, de szellemének mennydörgő ereje annál hatalmasabb. Sokak szerint szeme úgy ragyogott, mint a legnemesebb drágakövek, lénye pedig mintha tényleg egy személyen túli akarat megtestesülése lett volna. Földi küldetésének beteljesítésével megmutatta számunkra, hogyan tegyünk szert hatalomra erőlködés nélkül, hogyan harcoljunk indulatok nélkül, hogyan uralkodjunk gőg nélkül, hogyan szeressünk elveink feladása nélkül, hogyan győzzünk a fizikai erő bevetése nélkül, hogyan lássuk az ellentéteket anélkül, hogy sérülne egységtudatunk, hogyan fedezzük fel Istent, vagy ami ugyanaz, „végső önmagunkat" azokban a dolgokban, amelyek látszólag nagyon különbözőek tőlünk.

A fentiek alapján kétlem, hogy az aikido világszintű elterjesztése az alapító kifejezett szándéka lett volna, noha bizonyos, valószínűleg szintén félreértéseken alapuló visszaemlékezések erről számolnak be.[15] Kétségtelen, hogy tanítását olyan fontosságúnak tartotta, amit el kell juttatni az arra érdemesekhez, de az aikido mai követőit jellemző általános térítői buzgalom idegen ettől a szellemiségtől. Ezért nem feltétlenül támogatom azokat, akik az aikidóhoz csábítanak, mert többségük csak elvben jár előrébb vetélytársaiknál. Ám azokkal sem értek egyet, akik túl hosszú felkészülési időt megkövetelő jellege, vagy a zűrös hétköznapi szituációkban való kisebb hatékonysága miatt utasítják el az aikidót, mivel az ilyeneknek többnyire csak egy relatív világi hatalom mihamarabbi elérésén jár az eszük. A különböző állásfoglalások és a gyakorlás önmagában nem vezet semmire. Nem, ha pontosan a lényeg hiányzik. Nevezzük bárhogyan, egyedül „a végső" éri meg a korlátlan elköteleződést. És egyedül ez az, ami olyan magaslatokba emelhet bennünket, mint Uesiba Morihei fénylő csillaga.

„Az aikido ekképpen foglalható össze: az igazi győzelem a magunk fölött aratott győzelem – gyorsan jöjjön el ez a nap! Az »igazi győzelem« rendíthetetlen bátorságot jelent, a »magunk fölött aratott győzelem« pedig lankadatlan erőfeszítést. A »gyorsan jöjjön el ez a nap« az »itt és most« aratott diadal dicső pillanatát mutatja."

Uesiba Morihei

[15] Nem csak szó szerint lehet megragadni a következő kijelentést: *„azért imádkozott, hogy az aikido elterjedjen az egész világon"*. Ahogyan már utaltunk rá, Uesiba az „aikido" vagy a „világ" szavakat nem hétköznapi értelemben használta. Mondandója sokkal inkább így értendő: „azért imádkozott, hogy a nem-kettős tudat érvényesüljön az életében"; másképp megfogalmazva: „azért imádkozott, hogy Isten és saját maga közt fennálló különbség teljesen eltűnjön".